

Kişniş Hastalıkları

Автор(и): доц. д-р Петър Чавдаров, от Институт по растителни генетични ресурси в Садово

Дата: 11.10.2017 *Брой:* 10/2017



Kişniş (Coriandrum sativum L.), Apiaceae familyasına ait önemli bir aromatik bitkidir. Son yıllarda ekim alanı önemli ölçüde olmuş ve yıllar içinde, özellikle Güneydoğu Bulgaristan'da istikrarlı kalmıştır. Yabancı ot istilası, tarlalarda hastalık ve zararlıların gelişimi, verimini ve kalitesini sınırlayan başlıca olumsuz faktörler arasındadır.

Bu bitkide viral, bakteriyel ve fungal fitopatojenlerin neden olduğu bir dizi hastalık görülür. Ülkemizde, ürün için büyük öneme sahip aşağıdaki hastalıklardan enfeksiyonlar gözlemlenmiştir:

Meyvelerde bakteriyel kararma – *Xanthomonas campestris pv. coriandri*

Hastalık her yıl çiçeklenme döneminde, tepedeki henüz yeşil olan meyvelerde ortaya çıkar, ancak semptomlar çiçek saplarında ve odunlaşmamış gövdelerde de gözlemlenebilir. Bunların üzerinde koyu, yağlı lekeler gelişir,

daha sonra bu lekeler çöker ve siyahlaşır. Bakterinin gelişimi ve yayılması için uygun koşullar altında, meyvelere yapılan saldırı %80–90'a ulaşabilir. Meyvelerdeki bakteriyel kararmanın nedensel etmeni, kişniş tohumlarında ve bitki artıklarında hayatta kalabilir.

Cercosporiosis – *Cercospora coriandri*

Patojen, kişnişin yapraklarında ve çiçeklerinde lekeler oluşturur. Yapraklardaki lekeler damar yapısıyla sınırlıyken, çiçek saplarında boyuna kahverengi lekeler gözlemlenebilir ve bu lekeler onları halka şeklinde sarabilir. Etkilenen bitki kısımlarında grimsi-beyaz bir sporlanma küfü gelişir. Bitkilerin enfeksiyonu yalnızca bir su damlasının varlığında gerçekleşir. Ilıman serin ve yağışlı havalarda mantar hasadı tamamen tehlikeye atabilir. Patojen, tohumlarda ve bitki artıklarında muhafaza edilir.

Ramularia yaprak lekesi – *Ramularia coriandri*

Hastalık belirli yıllarda ortaya çıkar ancak hasadı tehlikeye atabilir. Tüm büyüme mevsimi boyunca gelişir, bitkinin tüm toprak üstü kısımlarına saldırır. Yapraklarda, gövdelerde, tomurcuklarda, çiçeklerde ve meyvelerde kahverengi nekrotik lekeler oluşur. Nemli koşullar altında tomurcuklar ve çiçekler birkaç gün içinde ölür ve bitkiler yanmış bir görünüm alır. Başlangıçta hastalık odaklar halinde görülür, ancak uygun koşullar altında tüm ürünü etkiler. Hızlı yayılma, yaklaşık 3 günlük kısa kuluçka dönemi ve nedensel etmenin bol konidyal sporlanması ile kolaylaştırılır. Konidiler, tüm büyüme mevsimi boyunca bitkilerde sekonder enfeksiyonlara neden olabilir. Mantar, enfekte tohumlarda ve bitki artıklarında muhafaza edilir.

Hıyar mozayik virüsü – *Cucumber mosaic virus*

CMV'nin kişnişte neden olduğu semptomlar, hasta bitkilerin sağlıklılarına kıyasla belirgin bir büyüme geriliği olarak kendini gösterir. Enfekte bitkiler, kısalmış boğum araları ve yaprakların kümelenmesi nedeniyle bodur bir görünüm alır. Alt yapraklar neredeyse tamamen klorotiktir ve yalnızca ana damarlar boyunca dar yeşil şeritler kalır. Yaprakların kenarları kızarır ve aşağıdan yukarıya doğru kurur. Büyüme mevsimi boyunca virüs, yaprak bitleri (*Myzus persicae*, *Aphis fabae*, *Aphis gossypii*) ile taşınır.

Bulgaristan'da kişnişin diğer hastalıkları da görülür, ancak ekonomik bir önemi yoktur. Erysiphe cinsinden iki fitopatojenik mantar bildirilmiştir – *Erysiphe umbeliferarum* f.sp. *coriandri* ve *Erisiphe poligoni* DC, uçucu yağ bitkilerinde küllenmenin nedensel etmenleridir. Bitkilerin köklerinde en sık *Rhizoctonia* cinsinden mantarlar gelişir – *Rhizoctonia solani* ve *Rhizoctonia bataticola*, bitkilerde kök çürüklüğüne neden olur. Kişniş, çok sayıda patojen tarafından saldırıya uğrar ve bunların birçoğu Bulgaristan'da tanımlanmamıştır. Bu nedenle, uygun bitki koruma

önlemlerinin geliştirilmesi amacıyla, üründe hastalıkların gelişimi ve yayılımı üzerine sürekli gözlemler yapılması gerekmektedir.

Kışniş hastalıklarının kontrolü

Kışniş hastalıklardan korumak ve sağlıklı, kaliteli bir hasat elde etmek için aşağıdaki agroteknik önlemlerin takip edilmesi gerekmektedir:

- Büyüme mevsimi sonunda tüm bitki artıklarının imha edilmesi.
- 2–3 yıllık bir ürün rotasyonunun uygulanması.
- Sağlıklı tohum kullanımı.
- Kışniş ekimi, optimum zaman dilimi içinde ve optimum bitki yoğunluğunda gerçekleştirilmelidir.
- Ürünün yetiştirilmesi, yüksek bir agroteknik seviye koşullarında yürütülmelidir.
- Birincil virüsle enfekte olmuş bitkilerin uzaklaştırılması.

Temaslı ve sistemik fungusitlerin dönüşümlü kullanımı, kışniş hastalıklarına karşı mükemmel sonuçlar sağlar.

„Bitki Koruma“ Dergisi, Sayı 8-9/2013